

• • •
Jos en Rineke
van Oyen
zeilen een
zomer lang
over de Oostzee
• • •



Op 24 juli maken we de oversteek van het Duitse eiland Rügen naar het Deense eiland Møn. Eerst varen we zo'n twee uur over binnenwater van Rügen, totdat we bij de noordkust van Hiddensee op open zee komen. Vanaf de uiterton boven Rügen tot aan de haveningang van Klintholm is een afstand van 33 zeemijlen. Het is een stralende dag, vrijwel geen wind, dus varen we op de motor met een koers van 310° gestaag door. Al op het binnenwater van Rügen was het ons opgevallen dat er veel algen en wier in het water dreef. Gek genoeg is hier ook op



De zuidkust van Møn met krijtrotsen aan de oostkant

open zee overal veel alg in het water. Meestal als kleine vlokjes, maar op sommige plaatsen aaneengeklonterd tot hele velden. Op zout water verwacht je dat niet zo. Als we om half vier de haven van Klintholm binnenvaren, is er geen box meer vrij. We gaan langs bij een Nederlandse stalen boot, ongeveer even lang als de onze, maar anderhalf keer zo breed. Het is hier echt een doorgangshaven. Op bijna elke boot wappert wel een Deense gastenvlag in het stuurboordwant. Het dorpje aan de haven is geen echt dorpje, het zijn allemaal vakantiewoninkjes, piepklein en veelal zonder enige privacy. Denen doen kennelijk heel erg veel gezamenlijk. Overal zijn picknicktafels, waar mensen samen barbecuen en eten. Het doet ons allemaal nogal denken aan jeugherbergen en kindervakantiekampen.

Eigen manieren van met elkaar omgaan

Al tijdens ons eerdere bezoek aan de stad Sønderborg op het eiland Als, eind juni, was ons opgevallen dat Deense mensen een andere manier van omgang met elkaar hebben dan wij gewend zijn. Waar in Schleswig-Holstein de hele dag mensen



De jachthaven bij Sønderborg

elkaar groeten met 'Moin-moin', zegt hier vrijwel niemand wat uit zichzelf. Ik heb een tijdje lang stug volgehouden om iedereen te groeten, maar kreeg weinig sjoegie. Wat ons ook erg verbaasde was de kwaliteit van de voorzieningen aan toiletten en doucheruimtes daar. Echt verre van schoon. Wat we dan weer wel erg leuk vonden is een andere, losse manier van



De Sønderborgse vrijwillige brandweer gaf een avondconcert



De haven van Stubbekøbing

omgang. In de haven en elders stonden diverse stalletjes met aardbeien en ander fruit en nieuwe aardappelen. De prijs stond er bij, het geld kon je door een gleuf in een blikken doos



stoppen, naar keuze in Deense kronen of in Euros.
Kerk in het centrum van Stubbekøbing

We bleven er toen meerdere dagen hangen, vanwege het slechte weer. Op maandagavond, het regende, hoorden we fanfaremuziek achter het havengebouw vandaan komen. Daar bleek de band van de Sønderborgse vrijwillige brandweer een zomeravondconcert te geven, zomaar op de kade. Na een tijdje wandelden ze naar het havengebouw, waar muziek-lessenaars stonden opgesteld. Daar speelden ze nog wat 'serieuzere' nummers. Na de fanfare-muziek die we eerder hoorden, verrassend delicaat en prachtig van toon. Op de lange tafels op het gras stonden enkele trays met blikjes fris en bier, een paar meter verderop stond iemand aan een barbecue worstjes te braden. Kennelijk hadden ze zich van dit muzikale uitje nog voorgesteld een lange gezellige avond te hebben, maar het slechte weer gooiden behoorlijk roet in het eten.

Terug naar Klintholm, op Møn. Onze Nederlandse burens willen al vroeg uitvaren, dus zijn wij op dat tijdstip ook al klaar voor vertrek. Eerst even langs bij de dieselpomp (12 Kronen per liter) en daarna op een mooie ruime wind langs de kust van

Møn naar het zuidwesten, naar de doorgang tussen Møn en het eiland Falster. Op Falster leggen we aan in de haven van Stubbekøbing. Dit plaatsje heeft kennelijk wel een soort van centrumfunctie, gezien het relatief grote aantal winkels, maar ook hier slaat de verschuiving van de detailhandel naar het internet hard toe: meer dan de helft van de winkels staat te huur. We blijven twee nachten in Stubbekøbing en doen er de was. De lokale Netto supermarkt heeft alle spullen die je nodig hebt.

Dagenlang vlaggerige wind van 5 tot 7

Het bleef nog enkele dagen mooi weer, maar erg vlaggerig. Vijf Beaufort met vlagen zes, afgewisseld met uren lang zes Beaufort met vlagen zeven, nodigt niet uit om te vertrekken. Pas op maandag 29 juli kunnen we weg. Met een ruime wind varen we tussen het eiland Bogø ('ø' betekent eiland, dus beukeneiland) en Falster. Eenmaal door de brug die deze twee eilanden verbindt, komen we op de Store Strøm (grote stroom) en varen een heel eind door tot bijna aan de volgende brug. Daarna moeten we een stuk terug via een smalle geul tussen twee ondieptes, om in het vaarwater te komen dat naar de noorderhaven van Vordingborg leidt. Deze haven is vrij groot. We liggen aan een dwarssteiger aan de buitenkant, met vrij uitzicht. Vordingborg is een aardig stadje, met een goed winkelapparaat. We gaan met ons boodschappenwagentje maar



De jachthaven van Vordingborg

weer eens flink inslaan bij de supermarkt (er liggen er vier grote vlak bij elkaar), want we weten dat we op de kleine eilandjes die we hierna gaan bezoeken weinig mogelijkheden zullen hebben om boodschappen te doen. Met een sukkelgangetje varen we in windstilte de haven uit in oostelijke richting, naar het keerpunt van de diepere geul. Daarna naar het midden van de grote brug over de Store Strøm. Eenmaal daar voorbij is het heïg en dat blijft zo totdat we eindelijk het haventje van Fejø binnenvaren. Een schattig klein



De haven van Fejø

haventje, alles heel eenvoudig, en keurig verzorgd. Aan het eind van de middag zijn we 'het dorp' (de huizen staan nogal verspreid) ingelopen. Er blijkt toch nog een piepklein supermarktje te zijn, waar je de belangrijkste dingen kunt kopen en bovendien voorzien van een rijk gevuld wijnassortiment. 's Avonds wordt de dreiging van de hele dag omgezet in flinke buien, waarin de regenvoorraad van weken leek te moeten worden uitgestort. Lekker binnen zitten, glaasje



Het dorpje Østerby op Fejø

drinken, spelletje doen, boekje lezen, verslagje schrijven, wat een heerlijke vakantie!
De volgende dag zijn de meeste boten vooralsnog niet van plan uit te varen. Het is winderig en vooral zijn de golven van 70 à



Molen in Østerby



De noordkust van Omø

80 cm hoog niet uitnodigend. Maar in de loop van de dag zien we toch de meesten wel weer vertrekken. Mensen die niet zo'n lange vakantie hebben zullen toch vaak een hele tocht hebben uitgestippeld en kunnen zich dan geen 'onnodige' vertragingen veroorloven. Wij blijven nog maar even binnen.

Naar Omø

Ons volgende reisdoel is het eilandje Omø, dat ligt aan de Store Baelt (Grote Belt), ter hoogte van de noordpunt van het eiland Langeland. Het is niet zo ver, slechts 22 mijl. Omø is nog kleiner dan Fejø. Er komen ook veel dagjesmensen met de veerboot. Bij de haven is een mooie grote wachtruimte voor de veerbootpassagiers, met ook een snackbar in het gebouw.

Vroeg in de avond legt er een prachtig open houten bootje naast ons aan, met daarin twee mannen van een jaar of dertig, Duitsers. Het bootje hadden ze zelf gebouwd, ze waren nu op weg naar huis. Er kwam die avond nog een Deense vriend met de veerboot, die met hen zou meevaren. We nodigen de twee mannen uit voor een pilsje of wijntje, en dat willen ze wel. We hebben heel gezellig met hen gepraat. De een, Andreas, was ingenieur en houdt zich in het dagelijks leven bezig met de doorontwikkeling van waterstofbrandstofcellen, volgens hem het meest veelbelovende product ter vervanging



Lundeborg

van fossiele brandstoffen, waarvan hij zegt dat de stand van de ontwikkeling daarvan al veel verder is gevorderd dan mensen denken. De andere man, Stephan, was afgestudeerd als scheepsontwerper en scheepsbouwer. Hij is ook degene die voornamelijk hun boot heeft getekend en gebouwd, gebaseerd

op traditionele Deense schepen waarvan het wrak was opgedoken. Maar op dit moment is hij vooral bezig met het ontwerp van windmolenprofielen voor windparken. Ondertussen is het bijna acht uur geworden. De derde man heeft inmiddels bericht dat hij pas om een uur of negen aankomt. Andreas rent nog gauw even naar de wachtruimte om nog wat te eten te halen, maar helaas gaat de kiosk net dicht. Rineke heeft nog een kant-en-klaar door haar zelf

bereid spaghetti-prutje in de koeling en kookt daar snel een pannetje spaghetti mee. Dat gaat er goed in bij de heren. Daarna gaan ze op het weijtje naast de haven hun tentje opzetten, want hun prachtige open houten bootje van zes meter heeft geen slaapplekken.



Voldoende ruimte in de haven van Lundeborg

Boot losgetrokken

Op 2 augustus vertrekken we bijtijds, uitgezwaaid door de drie zeilers met hun houten bootje, die eerst nog op de wind moeten wachten. Bij de ingang van de haven is net een boot vastgelopen, die de bocht over de ondiepte iets te kort had genomen. We hebben hen nog even los kunnen trekken, voordat wij zelf koers zetten naar Lundeborg, op het eiland Funen, net om de kop van Langeland heen, dwars over de Store Baelt.

Volgens de Pilot die bij de NV Verlag zeekaarten hoort moet je er in Lundeborg erg vroeg bij zijn om een ligplaatsje te kunnen vinden. Dat blijkt nogal mee te vallen. Dat zelfde geldt trouwens ook voor de haven van Svendborg, die we later nog aan zouden doen. Het leek in Lundeborg in eerste instantie vol te zijn, maar na ons zijn er nog enkele tientallen boten binnengekomen, die ook allemaal een plekje hebben gevonden. Er gaan veel makke schapen in een hok.

Muzikale avond

's Avonds is er in Lundeborg een muzikale avond in een gebouwtje bij de haven. Het was er ontzettend gezellig, ook op de terrasjes. En hoe klein Lundeborg ook is, de bewoners weten er wel een levendige gemeenschap van te maken, dat is te zien



Langs het eiland Aero

aan allerlei initiatieven. Zo is er een winkeltje met dagelijkse benodigdheden, gedreven door een aantal vrijwilligers, want Lundeberg is te klein om op normale commerciële basis een winkel te kunnen exploiteren.

Om toch maar zeker te zijn van een plaats, rekenen we toch maar iets meer op de waarschuwingen uit de pilot dan op het wegwiiven daarvan door de havenmeester van Lundeberg en vertrekken vrij vroeg naar Svendborg. Het is maar twaalf mijl maar door de stroming in het water van de Store Baelt, tussen



Svendborg is vrij groot. Er zijn veel winkels en terrassen

Langeland en Funen, doen we er toch drie uur over. De havenmeester van Lundeberg had gelijk: er was meer dan plaats genoeg, al zijn er wel een paar plekjes waar je dubbel kunt komen te liggen.

Als je zo langs de kust vaart, dan lijkt het alsof er in elk dorpje ook een jachthaven is, want je ziet in elk dorpje heel veel masten. Vanuit de verte kun je niet zien dat het vlaggenmasten zijn: de Denen zijn er, net als de Zweden, gek op om een vlag of wimpel uit te hangen, elke feestelijke aanleiding is daar goed voor.

De haven van Svendborg heeft echt uitstekende faciliteiten. We vinden hem aanvankelijk wel duur, 240 Kronen (30 Euro) per dag, maar dat is dan wel 'all inclusive'. En dat laatste blijkt ook in te houden het vrije gebruik van professionele wasmachines en drogers, inclusief wasmiddel. Daar hebben we mooi al onze witte, bonte en fijne was kunnen draaien. Per saldo zijn we dus niet duurder uit dan in andere havens waar je je wasjes doet.

Russische onderzeeër op sleeptouw in Grote Belt

Tijdens de overtocht van Lundeberg naar Svendborg is er een opmerkelijk voorval. Op de Store Baelt moeten grote schepen zich melden bij "Store Baelt Traffic" op kanaal 11. Daar hoor je de mededelingen over scheepsbewegingen. Op een bepaald moment komt er een oproep van een Russische onderzeeër, die meldt dat hij het midden van de diepe geul, de T-geul, wil volgen. Of ander verkeer daar asjeblief rekening mee wil houden. Kennelijk gaat hij nogal langzaam. Een Maersk containerschip meldt dat hij de onderzeeër aan diens stuurboordzijde wil passeren. Het kost wat heen en weer gepraat voordat de Russische stuurman of kapiteit door heeft wat de bedoeling is: hij moet vooral in het midden blijven varen, dan kan de Maersk er aan de oostkant langs. Er is ook nog een ander groot schip, dat juist in tegengestelde richting aan de andere kant langs wil varen. Beide zullen zij vaart minderen tijdens de passage.

Inmiddels is uit de communicatie ook duidelijk geworden dat de onderzeeër begeleid wordt door twee andere Russische 'Navy vessels'. De verkeerspost vraagt of ze bij elkaar horen. 'Ja, we zijn een convoy', is het antwoord. Weer even later vraagt de verkeerspost: 'Klopt het dat jullie met een draad verbonden zijn aan de marineboot achter je?' Ja, dat klopt. En weer even later: 'Klopt het, dat jullie met een draad verbonden zijn aan de marineboot voor je?' Ja, dat klopt ook. De aap is uit de mouw: de onderzeeboot heeft schade en kan niet op eigen kracht varen, hij wordt langzaam voortgesleept. Hij zal vermoedelijk onderweg zijn naar de Russische onderzeeboothaven boven Noorwegen.

In Svendborg hebben we een riante plaats aan de langssteiger midden in de haven. We gaan de stad in, lunchen op een terrasje en maken een wandeling. Het is een tamelijk grote stad, met ruime voorsteden met zo op het oog vanaf het water

veel riante huizen, heel mooi gelegen. Op zondag bezoeken we een bouwmarkt om nog wat materiaal te halen waar we onze mast op kunnen leggen en stevig vastmaken, voor de terugreis door de Duitse kanalen.

Naar de Duitse noordkust

Ons aanvankelijke plan om op maandag naar Aeroskøbing te varen (op het eiland Aerø), van daaruit twee dagen later naar Bagenkop (aan de zuidkant van het eiland Langeland) en dan vrijdag door naar de Duitse kust, wordt in de war geschopt door de weersvooruitzichten. Er wordt op dinsdag, donderdag en vrijdag veel wind verwacht en hogere golven. Ook in de dagen daarna kan het lastig worden om de doorsteek te maken naar Travemünde (Lübeck), waar we voor het weekend van 16 tot 18 augustus vrienden op bezoek gaan krijgen. Daarom gooien we ons plan helemaal om. Op maandag nemen we in één keer de oversteek van Svendborg naar de Duitse noordkust, naar het dichtstbijzijnde haventje van Lippe in Holstein. De zon schijnt, een licht windje van voren. Met beide zeilen op en de motor bij, varen we het hele stuk van iets meer dan 48 mijl in zes uur tijd, ondanks de stroming die we aanvankelijk, tot aan de oostkant van Aerø, behoorlijk tegen hadden. Daarmee zijn we weer in Noord-Duitsland aangekomen en is het derde deel van onze Oostzee-reis bijna afgelopen. Nu beginnen we langzaam aan de voorbereidingen voor deel vier, de terugreis naar Nederland door de Duitse kanalen, die over een week begint.

Armoedig haventje

Het haventje van Lippe biedt een armoedige vertoning. Aan voorzieningen is er weinig. Een houten keetje voor de havenmeester, met het opschrift dat hij er de volgende dag om half elf weer zal zijn, en een houten keetje met toiletten. Dat ziet er zo uit dat we besluiten daar maar geen gebruik van te maken, de Windroos heeft tenslotte ook een vuilwatertank. Andere voorzieningen zijn er op de camping aan de overkant



De jachthaven van de Segler Vereinigung Heilighafen SVH



Het gezellige haventje van de Neustadter Segler Verein

van de weg. Onze tijd in Lippe gebruiken we vooral om van de in Svendborg gekochte materialen een schaar te maken om de mast op te kunnen leggen en een wrijfhout, als bescherming van de boot als we tegen stalen damwanden moeten aanleggen. Na het afrekenen van de overnachting (€ 13,- inclusief stroom) vertrekken we tegen het middaguur.

We willen aanvankelijk niet naar Heiligenhafen, dat is ons twee jaar geleden niet goed bevallen. Daar is een heel grote commerciële marina en er zijn restaurantjes en snackbars, maar het geheel ademde voor ons een te agressief commerciële sfeer en daar hebben we geen zin in. In plaats daarvan willen we naar het haventje van Orth op Fehmarn. Maar de wind in vlagen en de golven ontwikkelen zich zo, dat we toch de wijk maar nemen naar Heiligenhafen. Als je de lagune van Heiligenhafen invaart, kom je voordat je bij de marina bent langs nog twee jachthaventjes, aan bakboordzijde. De eerste is van een botenwerfje en ziet er niet aantrekkelijk uit. De tweede ligt achter het vissershaventje en is een verenigingshaven, van de Segler Vereinigung Heilighafen SVH. Laten we dat eens proberen. Dat blijkt een heel aangename verrassing. Eenmaal door de wat verstopte gelegen ingang vind je mooie steigers met alle voorzieningen en op de wal een mooi clubhuis met de mooiste sanitaire voorzieningen, inclusief wasmachine en droger, die we op deze reis hebben gezien. De aankleding en inrichting zijn pas twee jaar oud, de mooie serre aan het clubhuis (de 'Wintergarten') is van vorig jaar. Een plek om aan te bevelen!

Een koude tocht

Ons volgende reisdoel is de haven van Neustadt, in de Lübecker Bucht. Aanvankelijk hebben we prettig halve wind, maar eenmaal onder de brug door bij Fehmarn moeten we bijna het hele stuk recht tegen de wind in. Het waait niet hard, maar het regent en het is koud. Na iets meer dan zes uur varen lopen we de baai van Neustadt binnen. Ook hier gaan we eerst maar eens kijken in de verenigingshaven van de Neustädter Seglerverein. Een heel klein, idyllisch gelegen haventje aan stuurboord. Dat vinden we prettiger dan de grote marina die er recht tegenover ligt, met naar schatting wel duizend ligplaatsen. In het clubhuis

van de Seglerverein kun je uitstekend eten. Een beperkte kaart, waar voor iedere smaak toch wel iets te vinden is. Het is er een gezellige boel, vanavond is er ook een verenigingswedstrijd, waar heel wat leden op af komen. Niemand heeft zich laten afschrikken door de donderbui met hagel die er om half vijf was gevallen, vlak nadat wij waren binnengelopen en hadden aangelegd. We laten ons het eten goed smaken, na deze gure dag is het extra lekker om niet zelf te hoeven koken.

De volgende ochtend lopen we de lange boulevard af (waar ook nog ligplaatsen zijn, maar heel wat minder aantrekkelijk dan bij de Seglerverein) naar de binnenstad. Langs de kade staan veel beeldhouwwerken. Het ziet er allemaal mooi en verzorgd uit.

Op vrijdag maken we de korte oversteeek van 10 mijl van Neustadt naar Travemünde. De havenkant van de Passathaven is in de laatste twee jaar helemaal vol gebouwd met appartementengebouwen, voornamelijk vakantiewoningen. Hier is een projectontwikkelaar helemaal uit zijn dak gegaan. Het is een stenige omgeving geworden, waarvan naar ik vermoed weinig zeilers zich kunnen voorstellen dat ze daar graag hun vakantie in doorbrengen.

Drukke op de Trave

De Trave is erg breed en er varen ook nog flinke zeeschepen op dit traject. Her en der zijn er grote plassen in de bochten langs de rivier. De Seglerverein Schlutup SVS ligt aan zo'n plas. De vereniging heeft een mooi clubhuis, waarin een restaurant is gevestigd. De inrichting is zoals je die van een Duitse Gastwirtschaft verwacht. Een overnachting kost hier € 15,- inclusief douchen en stroom, maar internet is er niet. Via de internetverbinding van onze eigen telefoon hebben we bij 'Dr. Götze Land und Karte' een kaart besteld van de Duitse binnenwateren, met als verzendadres het clubhuis van de SVS.

Maandag zijn we op ons gemak naar Lübeck-stad gevaren. Dan kunnen we ook mooi vast zien hoe het werkt met de brugopening van de Eric-Walburg-Brücke, een hefbrug die je door moet om bij de jachthaven in de stad te komen. Er is maar drie keer per dag een opening, wij hebben die van 12:30 uur. De jachthaven is onder de naam NewPort Marina pas opnieuw ingericht. Het ziet er allemaal perfect uit. De volgende gaan we in de middag de stad in voor een wandeling en een terrasje. De beschrijvingen uit het boek Buddenbrooks van Thomas Mann, over de plaats Lübeck in de 19e eeuw, zie je hier in de werkelijkheid terug.

Donderdagochtend blijken de weersvooruitzichten te slecht om met gasten dit weekend te gaan zeilen. We bellen hen op en besluiten dat zeilweekend dan maar niet door te laten gaan. We doen dan maar op een ander tijdstip iets gezelligs. De teerling is geworpen: we gaan de boot klaarmaken voor de thuisreis. De hele verdere dag zijn we bezig om, tussen de buien door, de zeilen van de boot te halen, de mast te strijken en die, met behulp van het mastenkraantje van de SVS, mooi op de schaar en de mastvoet te plaatsen. De kaart van de binnenwateren is nog steeds niet bij de post.

Vrijdag varen we naar Travemünde, de Baltica Marina, om daar nog flink boodschappen te doen, de was te doen en om te tanken. Een grote ReWe supermarkt is vlakbij. Deze haven is



De 'Windroos' in Lübeck

leuker dan de Passathaven. Twee jaar geleden lagen we in de Rosenhof haven, dat beviel ook erg goed.

De thuisreis

Het is zo ver: morgen begint onze thuisreis. Hopelijk is de kaart in Schlutup aangekomen. 's Avonds zitten we nog even in de kuip, wanneer het wat langer droog is. Vlak naast de haven en schuin er achter, draait een van de grote veerboten die hier voortdurend af en aan varen en die afkomstig zijn uit Zweden en Finland, zo ongeveer om zijn as, om na binnenkomst in de haven achteruit in te kunnen steken in de grote zeeterminal, waar de vrachtauto's met oplegger via de achterklep weer van boord gaan. Een majestueus gezicht, zo'n kolossaal manoeuvrerend schip, zo dichtbij.

Jos & Rineke van Oyen
Augustus 2019